

MICHEL FOUCAULT

Γιατί η φυλακή

Ζητήματα μεθόδου

Εισαγωγή-μετάφραση

Γιάννης Καραγιάννης

Επιμέλεια

Θανάσης Λάγιος

Εκδόσεις Πλέθρον 2019

Α΄ έκδοση Δεκέμβριος 2019

Διάγραμμα έργου

Εισαγωγή:

από τον Γιάννη Καράγιαννη (σσ. 9-26)

Κυρίως μέρος:

Γιατί η φυλακή; κείμενο που επιμελήθηκε ο Michel Foucault (σσ. 27-55)

- Ο Μισέλ Πωλ Φουκώ γεννήθηκε στις **15 Οκτωβρίου 1926** στο Πουατιέ της Γαλλίας.
- Απέκτησε πτυχίο στη φιλοσοφία και τη ψυχολογία από τη σχολη **École normale supérieure**.
- Έλαβε δίπλωμα ψυχοπαθολογίας από το ινστιτούτο ψυχολογίας του Παρισιού και δίδασκε ψυχολογία στο πανεπιστήμιο της Λιλ από το 1952-1955.
- Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '50 εργάστηκε σε ψυχιατρικές κλινικές και στα πανεπιστήμια της Ουψάλας, Βαρσοβίας και Αμβούργου.
- Το 1970 εκλέχθηκε ισόβιος καθηγητής της Ιστορίας των **«Συστημάτων της Σκέψης»** στο κολέγιο της Γαλλίας.
- Από τη δεκαετία του '70 ξεκίνησε να συνεργάζεται με την ομάδα **«Πληροφόρησης για τις φυλακές»**.
- Πέθανε στις **25 Ιουνίου το 1984** στο Παρίσι από επιπλοκές του ιού HIV. (σύντομα μετά το θάνατό του ιδρύθηκε ο πρώτος εθνικός-μη κερδοσκοπικός οργανισμός στη Γαλλία κατα του HIV/AIDS από τον σύντροφο του Daniel Defert με την ονομασία AIDES)

Εισαγωγή (σσ. 9-26)

- Στο πλαίσιο μιας «στρογγυλής τραπέζης» ο *Michel Foucault* συζητά με ιστορικούς για την ιστορία της φυλακής.
- Ο Φουκώ προτείνει μια νέα μέθοδο προσέγγισης και ανάλυσης της σκέψης, την οποία ονομάζει «συμβαντοποίηση» ή «η προς το συμβάν προσανατολισμένη προσέγγιση» (event orientation)
- Η «συμβαντοποίηση» είναι ένα «ευλύγιστο» και «εύκαμπτο» στυλ ανάλυσης.
- Το «συμβάν» δεν αναφέρεται σε έκτακτα ή σπουδαία γεγονότα αλλά σε πραγματικά, εφικτά και λογικά σύμφωνα με τη συνήθη πορεία των πραγμάτων ,συμβάντα.
- Ο Φουκώ θεωρεί ότι κάθε περίπτωση πρέπει να εξετάζεται ως «μοναδική».
- Σαν μέθοδος η «συμβαντοποίηση» δεν προεξοφλεί το αποτέλεσμα στο οποίο θα καταλήξει αυτός που την χρησιμοποιεί.

- Η «Συμβαντοποίηση» δεν μπορεί να εγγυηθεί την οριστική απόρριψη του «Ορθολογισμού».
- Στόχος του Φουκώ είναι η απομάκρυνση του «αυτονόητου» και «αντικειμενικού».
- Ο Φουκώ χρησιμοποιεί και άλλες μεθόδους: την «αρχαιολογία», την «γενεαλογία», την «προβληματοποίηση».
- Για τον Φουκώ «η ανάλυση της κοινωνίας συνολικά, βάσει αιτιακών σχημάτων που αξιώνουν θέση καθολικής αρχής, εκφράζει πολιτικά σχέδια καθολικών κοινωνικών αλλαγών που κάθε παρά άλλο θετικές απολήξεις έχουν.»
- Σκοπός της «Συμβαντοποίησης» είναι η επανεξέταση στοιχείων, η αποτίναξη καθιερωμένων τρόπων εργασίας και σκέψης και η επαναξιολόγηση αρχών και θεσμών.

- Γιατί η φυλακή; (σσ. 27-55)

- Το έργο παραπέμπει σε «ζωντανό» διάλογο.
- Το πρώτο ερώτημα που τίθεται αφορά την τοποθέτηση της φυλακής στο κέντρο του ποινικού συστήματος τα πρώιμα χρόνια του 19ου αιώνα και την υπερβολική σημασία που της αποδίδει ο Φουκώ, παρά την ύπαρξη και άλλων τρόπων τιμωρίας.
- Ο Φουκώ απαντά ότι το ιδανικό θα ήταν όλοι οι μέθοδοι (τιμώρησης) να δοκιμάζονται.
- ο Foucault συνεχίζει λέγοντας πως δύο ήταν οι λόγοι που τον ώθησαν να ασχοληθεί εκτεταμένα με την φυλακή:
 - 1) το ότι επρόκειτο για ένα *«παραμελημένο αντικείμενο έρευνας σε προηγούμενες αναλύσεις»*.
 - 2) *για να ενεργοποιήσει εκ νέου το θέμα της «γενεαλογίας της ηθικής» ή αλλιώς «ηθικές τεχνολογίες»*
- Τον Φουκώ τον απασχολεί το θέμα: γιατί τιμωρείται κάποιος; πώς τιμωρεί κανείς;
- Την απάντηση δίνει ο ίδιος στο ερώτημα παραβάλλοντας την *«τιμωρία» με την «τρέλα»*.

- Στόχος του Φουκώ με τη συγγραφή του έργου είναι η μετατόπιση του ενδιαφέροντος από τους «θεσμούς», τις «θεωρίες» και «ιδεολογίες» στις «πρακτικές».
- Με τον όρο «πρακτικές» εννοεί τους «προγραμματισμούς διαγωγής» [conduite], που είναι αποτελέσματα υπαγορεύσεων, δικαιοδοσίας, και τέλος κωδικοποίησης σε σχέση με αυτό που πρέπει να γνωρίζουμε.
- Το επόμενο ερώτημα που τίθεται αφορά την αμφιταλάντευση του Foucault μεταξύ «υπερ-ορθολογικότητας» και «υπο-ορθολογικότητας».
- Στο σημείο αυτό ο Φουκώ απαντά, διευκρινίζοντας παραπάνω τον όρο της «Συμβαντοποίησης» που προαναφέρθηκε.
- Επανέρχεται το ερώτημα σχετικά με την «ορθολογικότητα», τον εξορθολογισμό της κοινωνίας και την σημασία που αποδίδει σε αυτή ο Φουκώ σε όλα του τα έργα.
- Ο Φουκώ περίτρανα δηλώνει ότι δεν είναι «βεμπεριανός», υποστηρικτής δηλαδή των θεωριών του Μαξ Βέμπερ που στηρίζουν «την ανορθολογική ορθολογικότητα της καπιταλιστικής κοινωνίας».

Ο Μαξιμίλιαν Κάρλ Έμιλ Βέμπερ ήταν Γερμανός κοινωνιολόγος και πολιτικός οικονομολόγος. Οι ιδέες του επηρέασαν την επιστήμη της κοινωνιολογίας. Γνωστό του έργο: Η προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού.

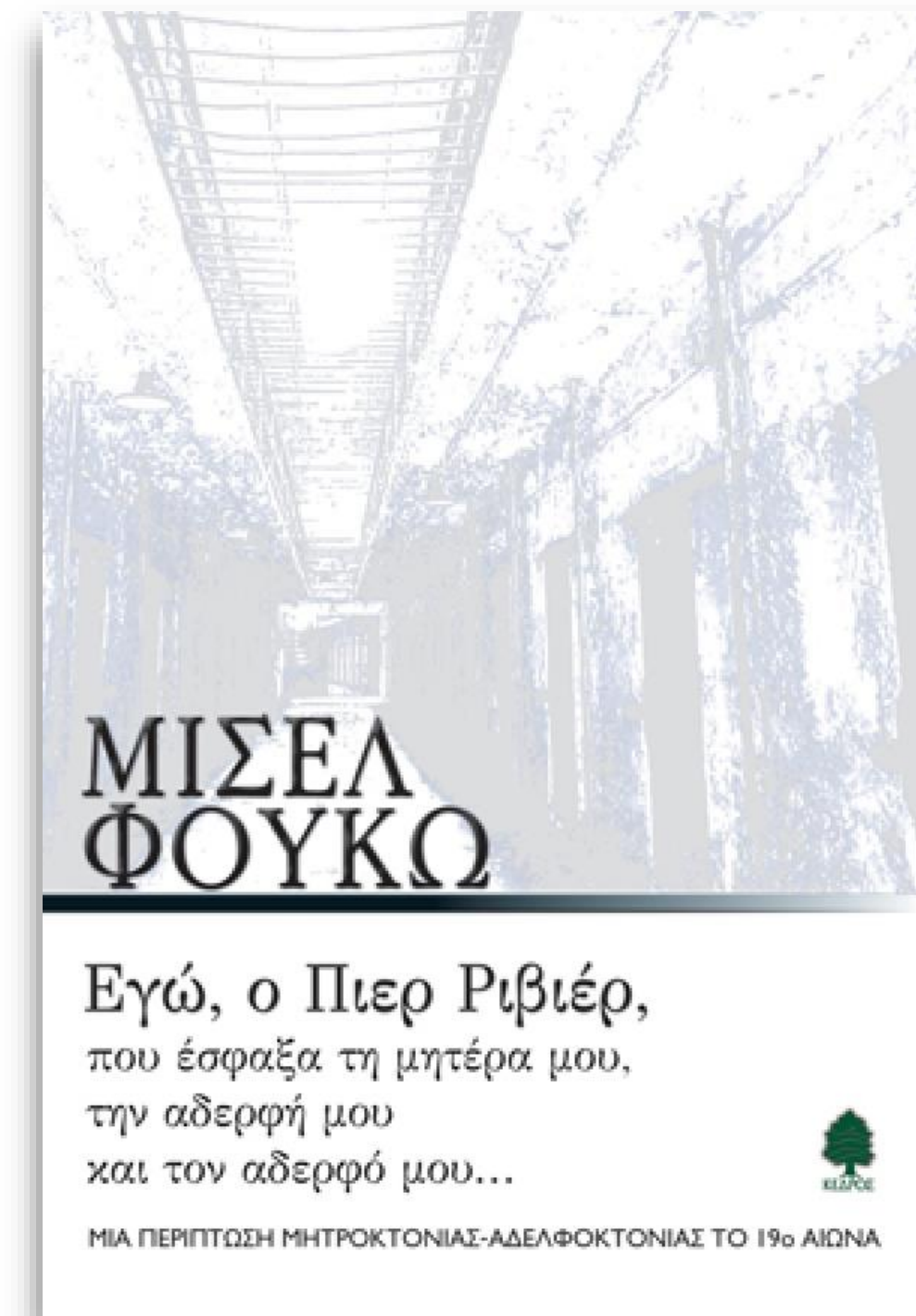
Εικόνα: <https://domabooks.gr/max-weber>

- Στο προτελευταίο ερώτημα επανέρχεται στο επίκεντρο η μέθοδος της «Συμβαντοποίησης». Συγκεκριμένα ο «ασταθής» χαρακτήρας των «αυτονόητων» ο οποίος δεν είναι αντιληπτός και χρήζει επεξηγήσεως.
- Στόχος του είναι να φθείρει αυτά τα «αυτονόητα» και να επανεξετάσει τα καθολικώς αποδεκτά ή «κοινούς τόπους».
- Συνεχίζοντας τον μονόλογο του ο Φουκώ στρέφει το ενδιαφέρον στους ανθρώπους της φυλακής, συγκεκριμένα τους «κοινωνικούς λειτουργούς», από τους οποίους επιζητά την άσκηση κριτικής.

Εικόνα: <https://www.iforinterview.com/foucault-kai-ta-4-kai-1-diagrammata-eksousias/>

- Το έργο κλείνει με την πρόθεση του Φουκώ να διερευνήσει περαιτέρω από πλευράς φιλοσοφίας την «αντικειμενικοποίηση» των στοιχείων που οι ιστορικοί θεωρούν ως «αντικειμενικώς δεδομένα».
- Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε το έργο του Μισέλ Φουκώ: «Εγώ ο Πιέρ Ριβιέρ, που έσφαξα τη μητέρα μου, την αδερφή μου και τον αδερφό μου...» για το οποίο γίνεται ειδική μνεία και στο παρόν έργο. Πρόκειται για την περίπτωση του Πιέρ Ριβιέρ που στις 3 Ιουνίου 1835, όντας 20 ετών σκότωσε την μητέρα, τον αδερφό (8 ετών) και την αδερφή (18 ετών) του, δίχως κάποιο προφανή λόγο. Ο Ριβιέρ καταδικάστηκε σε θάνατο από το δικαστήριο, αλλά τελικώς του απονεμήθηκε χάρη κατόπιν σύστασης του δικαστηρίου και η ποινή του μετατράπηκε σε ποινή ισόβιας κάθειρξης. Ο Ριβιέρ αυτοκτόνησε στη φυλακή το έτος 1840.

Τέλος